

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเอกชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แนวคิดคุณภาพการศึกษา แนวคิดปัจจัยบริหารที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรายละเอียดต่างๆ ดังต่อไปนี้

แนวคิดการบริหารสถานศึกษาเอกชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เดิมเป็นโรงเรียนปอเนาะเปิดสอนเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม ต่อมามีการปรับปรุงพัฒนาระบบการศึกษาเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่มีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคสามัญและภาคศาสนาโดยใช้หลักสูตรการศึกษาตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการทุกประการ และปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานการศึกษาเอกชน สามารถสรุปรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาของการศึกษาเอกชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปอเนาะเป็นภาษามลายูปัตตานีเพี้ยนจาก pondok “ปนดก” ในภาษามลายูกกลาง ยืมมาจากภาษาอาหรับ “ฟุนดุก” แปลว่า โรงแรมหมายถึงสำนักสอนศาสนาอิสลามที่มีหอพักนักเรียนอยู่ใน บริเวณสำนัก ซึ่งโดยปกติจะเป็นกระท่อมเล็ก ๆ ทั่วๆไป ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีปอเนาะ มากกว่าหนึ่งปอเนาะ จากการสำรวจของศูนย์พัฒนาการศึกษา จ.ยะลา เมื่อ พ.ศ. 2521 พบว่า ปอเนาะที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มีหลักฐานเปิดสอนตั้งแต่ราว พ.ศ. 2442 มุฮัมหมัด เสาะซีร์ ระบุว่า ปอเนาะแห่งแรกในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปอเนาะกัวลาปีโอเกาะ ที่ก่อตั้งโดยบุตรของ ชัยคอกุซมาน ที่มาจากเยเมน ปอเนาะที่เก่าแก่อื่นๆ มีอีกหลายแห่ง เช่น ปอเนาะสะนอญันญาร ก่อตั้งเมื่อราว พ.ศ. 2143 และปอเนาะปันนังดาโย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2360 การเรียนการ

สอนในปอเนาะดำเนินการโดยโต๊ะครูซึ่งเป็นผู้มีความรู้ทางศาสนา การเปิดปอเนาะถือเป็น วิทยาลัย ไม่เก็บค่าเล่าเรียน โต๊ะครูมีรายได้จากการบริจาคหรือชะกาต วิชาที่สอนในปอเนาะได้แก่ การสอน ภาควรรุฎา (เตาฮีด) ภาควิปฏิบัติ (ฟิกฮ.) ซึ่งรวมถึงศาสตร์มรดกและครอบครัว (พะรออิฏ) ภาควิจริยธรรม (อัลลา) ภาควิประวัติศาสตร์ (ตารีค) การอ่านอัลกุรอาน และการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ตามหลักศาสนา สอนเป็นภาษามลายูและภาษาอาหรับ ระยะเวลาในการเรียนของแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นกับความสมัครใจ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 2-6 ปีแต่ก็มีผู้ศึกษาจนถึง 10-15 ปี (อิบราฮีม ณรงค์-รักษาเขต, 2548)

ในปัจจุบันปอเนาะได้พัฒนากลายเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีการเรียนการสอนทั้งภาคสามัญ ได้ใช้หลักสูตรการศึกษาตามระเบียบ ของกระทรวงศึกษาธิการทุกประการและภาคศาสนาใช้หลักสูตรที่ได้รับการรับรองจาก กระทรวงศึกษาธิการเช่นเดียวกัน คือหลักสูตรอิสลามศึกษาปีพุทธศักราช 2546 เริ่มแรกโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือที่เรียกกันว่า โรงเรียนปอเนาะ ได้เปิดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้น ที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 เปิดสอนควบคู่กันระหว่างรายวิชาศาสนากับรายวิชาสามัญ โดยแบ่งเวลาเรียน ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับงบประมาณอุดหนุน จากรัฐบาลมาช่วยในการบริหารจัดการในโรงเรียนเหมือนกับโรงเรียนเอกชนทั่วไป แต่ข้อแตกต่าง ระหว่างโรงเรียนเอกชนทั่วไปกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ กว่า ร้อยละ 90 เป็นโรงเรียนเอกชนที่ไม่เก็บค่าเล่าเรียนจากนักเรียน (ทัศนีย์ ผลชานิก, 2547)

สรุปได้ว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางพื้นที่ยังมีการเรียกชื่อ “โรงเรียนปอเนาะ” ถึงแม้เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนศาสนาควบคู่สามัญ และได้จดทะเบียนเป็น “สถาบันปอเนาะ” จากกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การดูแลของสำนักงานการศึกษา เอกชน โรงเรียนปอเนาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง กับบริบทของสังคมและบริบทความต้องการของตลาด ทำให้เกิดระบบการเรียนการสอนเน้นวิชา ศาสนาและวิชาสามัญควบคู่ตามหลักสูตรการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถเลือกเข้าสถานศึกษา ในระดับสูงขึ้นไป หรือสายอาชีพขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียน

2. การบริหารงานโรงเรียนเอกชน

พระราชบัญญัติการศึกษาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้บัญญัติเรื่องการศึกษาไว้ใน มาตรา 4 ว่า การศึกษาหมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดย ถ่ายทอดความรู้การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทาง วิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและของการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและ มาตรา 9 บัญญัติไว้ว่า การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนา คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในโรงเรียน
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นใน ส่วนของการบริหารและจัดการศึกษาของเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2545) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษา เอกชนหมายถึง กิจกรรมการศึกษาเอกชนที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดโดยใช้ทรัพยากรหลักทั้งที่เป็นคน ทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ของภาคเอกชน และจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์อัน จำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ดังนั้นการศึกษาเอกชนเป็นกิจกรรมที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ผู้จัดกิจกรรมเป็นเอกชน หรือบุคคลและในกรณีที่เป็นข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการในฐานะของภาคเอกชน ผู้จัดกิจกรรมดังกล่าวมีชื่อเรียกต่างๆ ได้แก่ ผู้จัดการ เจ้าของ หรือผู้รับใบอนุญาต

2. ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ที่ดินก่อสร้าง วัสดุ อุปกรณ์ และเงินทุน จะต้องมาจากภาคเอกชนเป็นหลัก

3. วัตถุประสงค์ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม เฉพาะเหล่า มิได้จัดให้กับบุคคลทั่วไป

4. ผู้เรียน ซึ่งปกติผู้เรียนจะเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับเดียวกัน ในการนี้หากมีจำนวนผู้เรียนรวมกันทุกผลัดมากกว่า 7 คนขึ้นไป สถานที่นั้นจะได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาเอกชนตามกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเอกชนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ไว้ในมาตราต่างๆ ดังนี้

1. มาตรา 43 ว่าการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

2. มาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนลูกศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนกรรมการคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวง

3. มาตรา 45 ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท การศึกษาที่กฎหมายกำหนดโดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐของเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน โดย

ให้รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

4. มาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาเอกชน ตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการในสถานศึกษาเอกชนที่มีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนเป็นการจัดการศึกษาของเอกชนมีความอิสระในการบริหารสถานศึกษา แต่อยู่ใต้ระบบการปฏิบัติของกฎกระทรวงศึกษาธิการ และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากรัฐบาลด้านการเงิน เพื่อสามารถบริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบมากขึ้น

3. ประเภทของโรงเรียนเอกชน

ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 ได้ให้ความหมายของคำว่า “โรงเรียน” ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2554)

“โรงเรียน” หมายความว่า สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนในระบบหรือโรงเรียนนอกระบบ ที่มีใช้เป็นสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) เป็นโรงเรียนเอกชนที่สอนศาสนาควบคู่สามัญกับวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามมาตรา 15 (1) แบ่งย่อยได้อีก 2 ลักษณะคือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทบริหารโดยสมาคมหรือมูลนิธิ ซึ่งเป็นองค์กรบุคคลนิติบุคคล ทางราชการอุดหนุนงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายรายหัว 100 เปอร์เซ็นต์ และลักษณะที่ 2 คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามประเภทบุคคลเป็นผู้รับใบอนุญาต ซึ่งทางราชการจะอุดหนุนงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไป แต่ทางราชการจะส่งข้าราชการครูส่วนหนึ่งสอนวิชาสามัญปฏิบัติการสอนร่วมกับครูที่โรงเรียนจ้างสอน

2. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 15 (2) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ซึ่งส่วนหนึ่งจัดการเรียนการสอนทางอิสลามศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และอีกส่วนหนึ่งจัดการเรียนการสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการควบคู่ไปด้วย แต่สภาพความพร้อมทั้งบุคลากรและระบบการจัดการเรียนรู้อยังไม่เข้าเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการที่จะยกระดับสู่การเป็นโรงเรียนตามมาตรา 15 (1) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525

4. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเอกชน

ชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้บุตรหลานของตนมีโอกาสเรียนรู้วิชาการทางศาสนา พร้อมกับวิชาสามัญและวิชาชีพ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นโรงเรียนที่พัฒนามาจากปอเนาะ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาของชาวไทยมุสลิมแต่โบราณ ทำการสอนวิชาศาสนา สอนเกี่ยวข้องกับคัมภีร์อัลกุรอาน หลักศรัทธา และหลักปฏิบัติต่างๆ ตามหลักศาสนาอิสลาม การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาของเด็กไทยมุสลิมให้สูงขึ้น โดยได้จัดโครงการอุดหนุนส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสามัญ วิทยาศาสตร์ และวิชาชีพให้ได้ผลดี เหมาะสมสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเร่งรัดพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้วางนโยบายในการพัฒนาและอุดหนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ โดยเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทั้ง 3 สายวิชาคือ วิทยาศาสตร์ วิชาสามัญ และวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ด้วยการเร่งปรับปรุงหลักสูตรวิชาศาสนาและสามัญ เพื่อลดจำนวนชั่วโมงเรียนให้น้อยลง มีการบูรณาการวิทยาศาสตร์และสามัญเข้าด้วยกัน ปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาวิชาศาสนาให้สอดคล้อง สัมพันธ์กับการเรียนวิชาศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ และให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนได้ เร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจัดการเรียนการสอนระยะสั้นที่เหมาะสม และสนองความต้องการของชุมชน ให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพอิสระได้ และเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

กระบวนการรับรองมาตรฐานที่เน้นให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากมาตรการดังกล่าวยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับโรงเรียนเอกชนในสมัยนั้น ดังนั้นในปี พ.ศ. 2531 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อกำหนดคุณลักษณะของโรงเรียนที่ดี พร้อมทั้งจัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา และขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆของกระบวนการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาทุกระดับ จากนั้นจึงได้จัดโครงการนำร่องเพื่อทดลองใช้เกณฑ์และเครื่องมือต่างๆ ในปีงบประมาณ 2534-2535 ซึ่งผลการดำเนินงานโครงการนำร่องนี้ ประสบผลสำเร็จในการกระตุ้นให้โรงเรียนเอกชนเร่งพัฒนาคุณภาพกันอย่างกว้างขวาง จึงนำไปสู่การประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2536 แทนระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองวิทยฐานะโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2484 ตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2541 มีการปรับปรุงระบบการรับรองมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาเอกชนเพิ่มเติมให้เป็นระบบการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดวิธีการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดที่ชัดเจนมากขึ้น (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2547) เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปฐมวัย พ.ศ. 2544 โดยให้ทุกสถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งนับจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองวิทยฐานะในโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2484 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2536 จนกระทั่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย พ.ศ. 2544 ล้วนเป็นความพยายามของภาครัฐในการที่จะส่งเสริมผลักดันโรงเรียน ให้สามารถพัฒนาคุณภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกาประเมิน ทั้งจากบุคลากรภายในโรงเรียน และบุคลากรภายนอก เพื่อให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ จนเป็นที่ยอมรับทั้งจากรัฐบาลและประชาชน

แนวนโยบายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ดำเนินการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น มีการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย จัดกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ที่มีความยืดหยุ่นและสมบูรณ์ทั้งในด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ ใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ดำเนินการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบ มีการพัฒนา และจัดระบบการประเมินคุณภาพภายในของครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนจัดระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนบริหารการเงินของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา สนับสนุนให้ ผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์แก่ ผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา มุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่างๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ ก็คือผู้บริหารโรงเรียน เพราะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสาน (อ้อมใจ วงษ์มณฑา, 2553)

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดย กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปรับปรุงส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา ได้จัดโครงการ อุดหนุนส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาสามัญ วิชาศาสนา เพื่อความเหมาะสมสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเร่งรัดพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีการประเมินสถานศึกษารับรองมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียน เอกชนเป็นการประเมินสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการศึกษา ตามนโยบายรัฐบาลกำหนด และสามารถพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและผู้เรียนให้เป็นเลิศได้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อยกระดับผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษา ดังรายละเอียดดังนี้

ความหมายคุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษา หมายถึง ภาพรวมของผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ตามที่ผู้เรียนแต่ละระดับพึงมีพึงเป็น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

คุณภาพการศึกษา หมายถึงคุณภาพของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีคุณภาพดี (องค์การมหาชน, 2549)

คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณภาพของผู้จบการศึกษาว่าจะต้องมีความรู้ ทักษะ และคุณสมบัติต่างๆ อย่างน้อยต้องครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

คุณภาพการศึกษา หมายถึงการจัดการศึกษาที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในการดำรงชีวิต ให้สอดคล้องกับตนเองและสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม รู้จักและพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี มีความเคารพ ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์และระบอบประชาธิปไตย (สถาบันพัฒนาคุณภาพการศึกษา, 2548)

กล่าวโดยสรุป คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถพิจารณาจาก ทักษะความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และคุณสมบัติต่างๆ อย่างน้อยต้องครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด

คุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ

เกณฑ์รางวัลคุณภาพต่างประเทศประกอบด้วย เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทวีปยุโรป (European Quality Award :EQA), เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA), เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศออสเตรเลีย (Australian Business Excellence Award, ABEA), เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสิงคโปร์ (Singapore Quality Award, SQA), และเกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศญี่ปุ่น (Japan Quality Award: JQA) สามารถสรุป ต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของทวีปยุโรป

คุณภาพการศึกษาทวีปยุโรป ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ The European Foundation for Quality Management : EFQM เป็นกรอบในการกำหนดตัวแปรในด้านคุณภาพของผู้เรียน หรือสำหรับกลุ่มที่เป็นผลลัพธ์ (Results) ซึ่งประกอบด้วย 4 เกณฑ์ คือ ผลที่เกิดขึ้นกับลูกค้า ผลที่เกิดขึ้นกับพนักงานในองค์กร ผลที่เกิดขึ้นกับสังคม และผลการดำเนินงานหลักทางธุรกิจ โดยผลลัพธ์เป็นเหตุมาจากการกระทำ และผลป้อนกลับจากผลลัพธ์จะช่วยให้เกิดการปรับกระทำ สำหรับนวัตกรรมและการเรียนรู้เป็นตัวช่วยให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตัวกระทำเพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งมีรายละเอียด (สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์, 2552) ดังต่อไปนี้

1. ผลการปฏิบัติงานหลัก (Results Orientation) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงการบรรลุผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย ผลผลิตของผลการดำเนินงานหลัก ตัวชี้วัดการดำเนินงานหลัก

2. ผลที่เกิดขึ้นกับลูกค้า (Customer Focus) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงการรับรู้ของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กร เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย การวัดการรับรู้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

คุณภาพการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA เป็นรางวัลแห่งชาติที่นำแนวคิดของการบริหารคุณภาพแบบเผด็จการ (Total Quality Management : TQM) มาใช้เพื่อประเมินองค์กรต่างๆ และมอบรางวัล ซึ่งเป็นรางวัลคุณภาพแห่งชาติในลักษณะเกี่ยวกับรางวัลเดมมิ่งของประเทศญี่ปุ่น ก่อตั้งโดยสภา Congress ในปี 1987 โดยตั้งชื่อรางวัลเพื่อเป็นเกียรติให้กับเลขาธิการกระทรวงพาณิชย์ “Mr. Malcom Baldrige” ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการจัดการที่มีคุณภาพว่าเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและความแข็งแกร่งที่ยั่งยืนดูแลควบคุมโดย The U.S. Commerce Department’s National of Standards and Technology (NIST) สหรัฐอเมริกา ได้ตราเป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม ค.ศ.1987 เพื่อมอบให้แก่องค์การที่ประสบความสำเร็จดียิ่งตามเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละปี โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการ อันนำไปสู่การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและเพื่อผลต่อองค์กร

ส่วนประเด็นสำคัญในการพิจารณาเกณฑ์ความเป็นเลิศ 7 ด้าน สำหรับประเด็นสำคัญในการพิจารณาเกณฑ์ความเป็นเลิศในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การให้ความสำคัญกับนักเรียนหรือลูกค้าผู้มีส่วนเสียและตลาด หมายถึง การตรวจสอบวิธีการที่องค์กรใช้ในการระบุข้อกำหนด ความคาดหวังและความรับผิดชอบของนักเรียนหรือลูกค้าและตลาด รวมทั้งวิธีการที่ใช้ในการระบุข้อสัมพันธ์และการตอบสนองผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการจัดการที่เป็นเลิศ โดยพิจารณาในประเด็นสำคัญ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2545 อ้างถึงใน สนั่น เกชาอารี, 2554) ดังต่อไปนี้

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียน หมายถึง สรุปลผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกข้อมูลตามกลุ่มนักเรียนและตลาดหรือด้านอื่นๆ ที่เหมาะสม รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลกับคู่แข่งหรือหน่วยงานต่างๆที่จำเป็น
2. ผลด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึงการสรุปลผลงานด้านการให้ความสำคัญกับนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งความพึงพอใจจำแนกตามกลุ่มและตลาดหรือด้านที่เหมาะสม รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลที่เหมาะสมด้วย
3. ผลงานด้านงบประมาณการเงิน หมายถึง การสรุปลผลงานด้านงบประมาณการเงินและตลาด จำแนกตามกลุ่มที่เหมาะสม รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลที่เหมาะสมด้วย

4. ผลงานด้านบุคลากรและหน่วยงานย่อย หมายถึง สรุปลงงานด้านบุคลากร และหน่วยงานย่อย รวมถึงความเป็นอยู่ ความพึงพอใจ การพัฒนาและสมรรถนะของระบบงาน จำแนกผลงานดังกล่าวเพื่อแสดงให้เห็น กำลังคน ชนิด และประเภทของบุคลากร หรือในด้านที่เหมาะสม รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลที่เหมาะสมด้วย

5. ประสิทธิภาพขององค์การ หมายถึง สรุปลงผลการดำเนินงานที่ทำให้มีโอกาสเพิ่มการเรียนรู้และควมมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลที่เหมาะสมด้วย

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย

คุณภาพการศึกษาประเทศออสเตรเลีย ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Conceptual Framework for School Excellence ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาของประเทศออสเตรเลีย เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนและโรงเรียนมีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่ดียิ่งขึ้นและช่วยให้สถานศึกษาสามารถประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถนำไปใช้กับโรงเรียนรูปแบบต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงด้วยการกำหนดแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการสอนรูปแบบต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงด้วยการกำหนดแนวทางดำเนินงานที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ ได้อย่างดี เพื่อนำไปสู่การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่ดีที่สุด สามารถสรุปประเด็น 2 ประเด็น Australia Capital Territory/ACT Department of Education and Training (2005) อ้างถึงใน วุฒิชัย เนียมเทศ (2552) ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งจะถูกกำหนดโดยมาตรฐานการสอน ได้แก่ การเรียนการสอน หลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้โดยจะมีการสนับสนุนในระดับชั้นเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การใช้ฐานข้อมูล การเพิ่มเติมความรู้ทางวิชาชีพของบุคลากร

2. การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ โครงสร้างองค์การและกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของผู้เรียน

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

คุณภาพการศึกษาประเทศญี่ปุ่น ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Japan Quality Award (SQA) สมเกียรติ ชอบผล (2535) ได้กล่าวว่า หลังปี ค.ศ. 1960 ญี่ปุ่นมีอัตราการขยายตัวทางการศึกษาที่สูงมากจนเรียกได้ว่า เป็น “ช่วงการศึกษาฟื้นฟู” การปฏิรูปการศึกษาหลังสงครามโลก ครั้งที่สองนี้มีเป้าหมายเพื่อเน้น ในเรื่องการส่งเสริมให้เคารพในความเห็นของบุคคล การปฏิรูป เหล่านี้ได้แก่การส่งเสริมให้เกิดสำนึกในสิทธิพลเมือง การให้เสรีภาพทางการศึกษาการเพิ่มความยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์และการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ตนเองชอบ รวมถึง การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น แต่ความพยายามก็ไม่เกิดผลเท่าที่คาดหวัง เพราะในสมัยนั้นความกล้าในการแสดงออกเป็นสิ่งที่ไร้คุณค่า ในระบบการศึกษาญี่ปุ่น เหล่านี้ นักเรียนจะถูกสอนให้จำเนื้อหาที่พวกเขาต้องใช้สอบ ดังนั้นผลการเรียนที่สูงจึงไม่ได้ชีวิตหรือ สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศญี่ปุ่น กำหนดขึ้นในปี ค.ศ. 1995 โดยมีองค์ประกอบของกรอบแนวคิดด้านผลลัพธ์ดังนี้ Hui และ Chuan (2002) อ้างถึงใน วีรพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล , 2542) รายละเอียดต่อไปนี้

1. ความเข้าใจและการตอบสนองของลูกค้าและตลาด ประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับลูกค้าและตลาด การจัดการความสัมพันธ์เกี่ยวกับลูกค้า และการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า
2. ผลลัพธ์ทางธุรกิจ ประกอบด้วย ผลลัพธ์ของความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความเป็นพลเมืองดี ผลลัพธ์การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลลัพธ์ของกิจกรรมสำหรับคุณภาพของสินค้าและบริการ และผลลัพธ์การดำเนินงานของบริษัทและการเงิน
3. ความพึงพอใจของลูกค้าและการประเมินตลาด ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่แสดงการรับรู้และความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กร ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า กระบวนการเกี่ยวกับความพึงพอใจลูกค้า รวมทั้งการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคู่แข่ง

5. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของประเทศสิงคโปร์

คุณภาพการศึกษาประเทศสิงคโปร์ ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Singapore Quality Award (SQA) มาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยวิสัยทัศน์และนโยบายการจัดการศึกษาของสิงคโปร์ที่โดดเด่นทำให้การศึกษาของสาธารณรัฐสิงคโปร์ก้าวรุดหน้าไปกว่าประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค และยังเป็นประเทศที่มีการปรับปรุง

นโยบายทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ๆ ของโลก จะเห็นได้ จากการจัดระเบียบการศึกษาขึ้นอย่างเป็นระบบครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2490 และได้เริ่มปฏิรูปการศึกษา อย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 โดยเป้าหมายแรกคือ การปฏิรูปการบริหารจัดการโรงเรียน ต่อมาในช่วง ปีพ.ศ. 2508-2512 รัฐบาลได้ทำการกำหนดหลักสูตรระดับชาติขึ้นเป็นครั้งแรก โดยให้มีการใช้สอง ภาษาในโรงเรียน คือ ภาษาอังกฤษและภาษาแม่ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและใช้ภาษาแม่ เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน ช่วงปี พ.ศ. 2513” ในปี 2523 ได้ทำการปฏิรูปหลักสูตรสองภาษาใหม่ โดย ได้ทำการวางหลักสูตรใหม่และออกแบบสื่อการสอนให้เหมาะสมต่อการเรียนวิชาที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ ในการสื่อสาร ช่วงปี พ.ศ. 2524” 2533 สร้างความเป็นเลิศในด้านหลักสูตรและนวัตกรรม ปรับหลักสูตร ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ใช้ นวัตกรรมการสอนแบบใหม่เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจเรียนรู้และมีทักษะในการคิดและแก้ปัญหา และยังมี การส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษมากขึ้น เช่น ด้านศิลปะ และดนตรี (ชามาภัทร สิทธิอำนาจ, 2556)

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสิงคโปร์ ถูกกำหนดโดยมีองค์ประกอบด้าน ผลลัพธ์ (วีรพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล, 2542: 148) สามารถสรุปดังต่อไปนี้

1. ผลลัพธ์คุณภาพของสินค้าและบริการ
2. ผลลัพธ์การปฏิบัติงานขององค์กร
3. ผลลัพธ์คุณภาพของคู่ค้า

สรุปสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาสถานศึกษา โดยนำเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศต่างๆ ที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการศึกษา และส่งเสริมเสรีภาพทางการศึกษา โดยการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น

คุณภาพการศึกษาของประเทศไทย

สถาบันการศึกษาในประเทศไทยต่างก็มีการพัฒนาเพื่อสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์ในการประเมินโรงเรียนที่มีคุณภาพในประเทศไทย ประกอบ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาประเทศไทย เกณฑ์การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) หรือ สมศ. , เกณฑ์การประเมินการศึกษารางวัลพระราชทาน และเกณฑ์การประเมินรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ สามารถสรุปดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ Thailand Quality Award (TQA)

คุณภาพการศึกษาประเทศไทย ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Thailand Quality Award เริ่มต้นอย่างจริงจังเมื่อมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎการปฏิรูปการศึกษาทั้งหมดที่ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีการกำหนดเรื่องการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมีมาตรฐาน โดยกำหนดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาในมาตรา 47 ถึงมาตรา 51 โดยมีรายละเอียดของการกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา , 2542)

ส่วนการประยุกต์ใช้ MBNQA กับระบบคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย ในระยะแรกเริ่มที่สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น ซึ่งใช้เกณฑ์ความเป็นเลิศในการดำเนินงานด้านการศึกษา (Education Criteria for Performance Excellence) โดยเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประชากร และส่งผลสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ (Baldrige National Quality Program, 2002) โดยได้มีการปรับปรุงและพัฒนาเกณฑ์เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง และนำแนวคิดเชิงระบบเข้ามาเป็นแนวทางในการประเมินด้วย (รัชต์วรณ กาญจนปัญญาคม , 2548)

สำหรับมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลได้กำหนดแนวทางจัดการศึกษาซึ่งจะประกอบด้วย การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ และมีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550)

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย ถูกกำหนดโดยมีองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (Performance Results) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ดังต่อไปนี้

- 1) ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน (Student Learning Outcomes)
- 2) ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Custom Or Focused Outcomes)
- 3) ผลลัพธ์ด้านงบประมาณและการเงิน (Budgetary and Financial, Outcomes)
- 4) ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร (Workforce Outcomes)
- 5) ผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลของกระบวนการ (Process Effectiveness Outcomes)
- 6) ผลลัพธ์ด้านการนำองค์กร (Leadership Outcomes)

นอกจากนั้นยังเป็นการตรวจประเมินระดับผลการดำเนินการเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนและสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาและบริการในลักษณะเดียวกัน โดยจะแสดงข้อมูลสำคัญของระดับ (Levels)แนวโน้ม (Trends) ผลผลิตภาพ (Productivity) ประสิทธิภาพ (Effective) ในรอบเวลา(Cycle Time) ของการดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบัน ผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจประเมินจะเป็นสารสนเทศ ตัวชี้วัดความก้าวหน้า เพื่อประเมินปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาและบริการ โดยมีความสอดคล้อง ไปในแนวทางเดียวกันกับกลยุทธ์

2. แนวคิดคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.

สำหรับประเทศไทยมีการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกย่อว่า “สมศ.” ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ไว้ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาองค์การมหาชน, 2545)

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ)

สติปัญญา ความรู้ (หมายถึงเป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม)” และ ในมาตรา ๗ ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อัน เป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบ อาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้ประกาศวิสัยทัศน์เกี่ยวกับคนไทยยุคใหม่ว่า คนไทยยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีของโลก ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงยังคงยึดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรเป็นหลักโดยกำหนดคุณภาพผู้เรียนเป็น 6 ส่วน คือ

1. มีสุขภาวะที่ดีและมีสุนทรียภาพ
2. มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์
3. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล
5. มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
6. มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานด้านผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่ามาตรฐานผู้เรียน ก็คือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์ที่คาดหวัง ซึ่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนไว้ 6 มาตรฐาน และ 26 ตัวบ่งชี้ ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาในแต่ละมาตรฐาน

3. แนวคิดคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์รางวัลพระราชทาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยและเอาพระราชหฤทัยใส่เกี่ยวกับการศึกษานับตั้งแต่ช่วงต้นแห่งการครองราชย์ และทรงปฏิบัติเสมอมาจวบจนปัจจุบัน ด้วยทรงเล็งเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญยิ่งยวด ดังจะเห็นได้จากพระบรมราชวาทีที่พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ในงานพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อครั้งยังเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร วันที่ 2 ธันวาคม 2508 ตอนหนึ่งว่า

“ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า...”

ดังนั้น พระองค์จึงทรงส่งเสริมและให้การสนับสนุนด้านการศึกษารูปแบบ ทั้งด้านการให้ทุนทรัพย์ เช่น ทุนอานันทมหิดล ทุนเล่าเรียนหลวง เป็นต้น การพัฒนาให้บุคคลผู้ด้อยโอกาสมีความรู้วิชาชีพ เช่น โครงการพระดาบส และโครงการในพระบรมราชูปถัมภ์อีกมากมาย นอกจากนี้ยังทรงอุทิศพระวรกายและเวลาในการที่จะพระราชทานปริญญาบัตรให้แก่บัณฑิตนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ เมื่อสำเร็จการศึกษา พระราชทานรางวัลต่าง ๆ ให้แก่บุคคลที่มีผลงานดีเด่นหรือหน่วยงานที่จัดกิจกรรมดีเด่นตามโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานจัดขึ้น (ไพรวลัย พิทักษ์สาธิต, 2553) สำหรับการประเมินรางวัลพระราชทานด้านผู้เรียนมีการพิจารณา ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของนักเรียน
2. ผลการเรียนรู้ของนักเรียน
3. นักเรียนต้องมีกิจกรรม ผลงานดีเด่นที่มีคุณประโยชน์และมีคุณภาพ
4. นักเรียนมีการแสดงออกถึงคุณธรรมดีงามและสร้างสรรค์เป็นที่
5. สามารถทำงานเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มีความรู้
6. ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา
7. มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
8. มีทักษะในการจัดการและการทำงาน
9. สุขภาพอนามัย ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ตามวัย
10. มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้ห่างไกลและปลอดจากสิ่งเสพติด
11. ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม
12. ผู้เรียนต้องมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. แนวคิดการศึกษาตามเกณฑ์รางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้

คุณภาพผู้เรียนรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้เป็นการประกวดเพื่อยกระดับสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา อาศัยคุณลักษณะพื้นฐานนักเรียนต้องมีคุณลักษณะพื้นฐานที่ดี 1) การศึกษาเล่าเรียน 2) การมีทักษะในการจัดการและการทำงาน 3) สุขภาพอนามัย 4) ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม ที่สำคัญ 5) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2556)

1. การศึกษาเล่าเรียน มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามระดับการศึกษา มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2. การมีทักษะในการจัดการและการทำงาน สามารถตัดสินใจสร้างงานและวางระบบการทำงาน สามารถทำงานเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถนำทรัพยากร ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีมาใช้ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สุขภาพอนามัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ตามวัย และมีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยที่ดี เป็นผู้ห่างไกลและปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

4. ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม ที่สำคัญ มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ มีความกตัญญู เสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักประหยัดอดออม และใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า มีความเป็นประชาธิปไตย และมีภาวะผู้นำ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

5. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักภาษาไทย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์รางวัลคุณภาพต่างประเทศ ประกอบด้วย เกณฑ์รางวัลคุณภาพของทวีปยุโรป European Quality Award (SQA), เกณฑ์รางวัลคุณภาพ Malcolm Baldrige National Quality Award, เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศออสเตรเลีย Australia Quality Award, เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศญี่ปุ่น Japan Quality Award (JQA) , เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) และเกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศไทย Thailand Quality Award (TQA) ส่วนกรอบแนวคิดประเทศไทย ประกอบด้วย เกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. , เกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษารางวัลพระราชทาน, เกณฑ์การประเมินรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ซึ่งได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์ตัวแปร (ดังตารางในภาคผนวก) สามารถสังเคราะห์ได้ 4 ตัวแปร คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง และ 4) ทักษะการจัดการและการทำงาน

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสังเคราะห์ดังกล่าว พบว่ากรอบแนวคิดด้านคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สามารถจัดแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน 3) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 4) ทักษะการจัดการและการทำงาน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 ความหมาย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากกระบวนการเรียนการสอน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2548)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน (ปราณี กองจินดา, 2549)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถหรือความสำเร็จที่ผู้เรียนได้รับหลังจากผู้เรียนรู้วิชาเหล่านั้นๆ แล้วพิจารณาจากคะแนนสอบจากแบบสอบถามหรือการทำงานตามที่ครูกำหนด หรือทั้งสองอย่างรวมกันหรือได้จากการสังเกตพฤติกรรมและความสำเร็จด้านอื่นๆ (เกษตรชัย และหิม, 2542)

สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

1.2 ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกเกณฑ์ทฤษฎีได้ให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้ที่เห็นได้ชัดและสามารถแสดงถึงคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA กล่าวว่าประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง สรุปผลการดำเนินงานที่ทำให้มีโอกาสเพิ่มการเรียนรู้ และควมมีประสิทธิผล รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลที่เหมาะสมด้วย ส่วนทางด้าน Australian Business Excellence Award (ABEA) กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดในการบริหารโรงเรียน คือ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งจะถูกกำหนดโดยมาตรฐานการสอน ได้แก่ การเรียนการสอน หลักสูตร และการประเมินผลการเรียนรู้โดยจะมีการ

สนับสนุนในระดับชั้นเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การใช้ฐานข้อมูล การเพิ่มเติมความรู้ทางวิชาชีพของบุคลากร และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน

เกณฑ์รางวัลคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกฯ (สมศ.) รางวัลพระราชทานระดับประเทศ และรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญและใช้เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาโดยพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ผลด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ผลการเรียนของนักเรียน
3. นักเรียนต้องมีกิจกรรม ผลงานดีเด่นที่มีคุณประโยชน์และมีคุณภาพ
4. มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุสมผล
5. สติปัญญา ความรู้ (หมายถึงเป็นคนเก่ง)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจาก ความสามารถ หรือผลสำเร็จที่ได้รับจากผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ประสบการเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ส่งผลต่อสติปัญญาความรู้ สามารถพิจารณาคะแนนสอบจากแบบสอบถามจากสถานศึกษาและผลจากการทดสอบทางการศึกษา

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน

2.1 ความหมาย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ส่วนทางด้านหลักสูตรแกนกลางได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน 8 ข้อ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่นักเรียนควรทราบ ควรระลึกและต้องหมั่นปฏิบัติอยู่เสมอ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ ส่วนทางด้านกลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548)

สรุปคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน หมายถึง ลักษณะที่เกิดขึ้นหรือต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.2 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลายประเทศได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากเป็นกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ได้กล่าวไว้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของประเทศญี่ปุ่น Japan Quality Award (JQA) ได้กล่าวว่า เน้นผู้เรียนส่งเสริมให้เกิดสำนึกในสิทธิพลเมือง การให้เสรีภาพทางการศึกษาการเพิ่มความยืดหยุ่นความคิดสร้างสรรค์และการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ตนเองชอบ ส่วนประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) ได้ให้ความสำคัญทางด้านภาษา รัฐบาลได้ทำการกำหนดหลักสูตรระดับชาติขึ้นเป็นครั้งแรก โดยให้มีการใช้สอง ภาษาในโรงเรียน คือ ภาษาอังกฤษและภาษาแม่ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการและใช้ภาษาแม่ เพื่อดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

เกณฑ์รางวัลคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกฯ (สมศ.) รางวัลพระราชทานระดับประเทศ และรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญและใช้เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาโดยพิจารณาดังต่อไปนี้

1. มีความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ

2. ความประพฤติ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

3. รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย

ความเสมอภาค

4. ส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ

5. ผู้เรียนต้องมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

6. มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

7. มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้ห่างไกลและปลอดจากสิ่งเสพติด

8. สุขภาพอนามัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง

9. นักเรียนมีการแสดงออกถึงคุณธรรมดีงามและสร้างสรรค์เป็นที่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผู้เรียน สามารถพิจารณาจากลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ โดยพิจารณาจากความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีก รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน รักการทำงานและสามารถทำงานเป็นทีม มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ มีความภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทยและมีการปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ

3. ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

3.1 ความหมาย

ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การแสวงหาความรู้เป็นกิจกรรมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ ข้อมูล ข่าวสารที่จะสนองต่อความต้องการของตน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสนใจส่วนตัว หน้าที่การงาน และการเรียนรู้พฤติกรรม เช่นนี้เริ่มขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการรู้ ศึกษา และวิเคราะห์เรื่องราว หรือปัญหาใด ปัญหาหนึ่ง และพบว่าความรู้ที่ตนมีอยู่นั้นไม่เพียงพอ จึงต้องการความรู้เพิ่มเติม (Krikelas อ้างถึงใน บาร์นี อุปลา , 2547)

ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเอง จากการศึกษาและปฏิบัติจริงตามลำดับขั้น เพื่อวิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของสิ่งที่จะเรียนรู้วางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการเรียนรู้ ลงมือเรียนรู้ตามแผน (พจนา ทรัพย์สมาน , 2550)

สรุปทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้ของตนเอง จากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์จากการลงมือปฏิบัติ

3.2 ตัวบ่งชี้ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นส่วนหนึ่งการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนซึ่ง ประเทศญี่ปุ่น Japan Quality Award (JQA) ส่งเสริมผู้เรียนเกิดมีความคิดสร้างสรรค์ และการเพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ตนเองชอบ ส่วนประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) สร้างความเป็นเลิศในด้านหลักสูตรและนวัตกรรม ปรับหลักสูตร ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ใช้นวัตกรรมการสอนแบบใหม่เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจเรียนรู้และมีทักษะในการคิดและแก้ปัญหาและยังมีการส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษมากขึ้น เช่น ด้านศิลปะ และดนตรี (ชามาภัทร สิทธิอำนาจ, 2556)

เกณฑ์รางวัลคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกฯ (สมศ.) รางวัลพระราชทานระดับประเทศ และรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญและใช้เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาโดยพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักเรียนรู้และพัฒนาตนเอง
อย่างต่อเนื่อง

2. มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ
แก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุผล

3. มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

4. มีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ใฝ่เรียน

5. ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

6. เรียนรู้ ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถพิจารณาจาก การแสวงหาความรู้โดยวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนมีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ มีความสนใจด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าที่จะพัฒนาตนเอง ก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองที่นอกเหนือจากห้องเรียน โดยเรียนรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆและมีความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบมีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. ทักษะการจัดการและการทำงาน

4.1 ความหมาย

คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนด้านทักษะการจัดการและการทำงาน พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กล่าวว่า การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างที่สำคัญ คือสามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง ทั้งสองประการนี้ต้องดำเนินคู่กันไปและจำเป็นต้องกระทำด้วยความสุจริตกาย สุจริตใจ ด้วยความคิด ความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติและด้วยความถูกต้องตามเหตุตามผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมายและประโยชน์ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วน

สรุป ทักษะการจัดการและการทำงาน หมายถึง ทักษะการทำงานหรือความสามารถ ในการจัดการระบบการทำงานของผู้เรียนเกิดจากการเรียนรู้การคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์

4.2 ตัวบ่งชี้ทักษะการจัดการและการทำงาน

คุณภาพของผู้เรียนส่วนหนึ่งมาจากการมีทักษะในการจัดการและการทำงานหลายทฤษฎีหรือเกณฑ์ต่างๆได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมากที่สุด บ่งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเลิศผู้เรียนต้องมีทักษะในการจัดการและการทำงาน ซึ่ง European Quality Award (SQA) ผลการปฏิบัติงานหลัก (Results Orientation) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงการบรรลุผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย ผลผลิตของผลการดำเนินงานหลัก ตัวชี้วัดการดำเนินงานหลัก (สุทธนา อันเกียรติพงษ์, 2552) ในส่วน Australian Business Excellence Award (ABEA) ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน

เกณฑ์รางวัลคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกฯ (สมศ.) รางวัลพระราชทานระดับประเทศ และรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญและใช้เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาโดยพิจารณาดังต่อไปนี้

1. มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุผล

2. มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจ
แก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุผล
3. มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
4. มีทักษะในการจัดการและการทำงาน
5. การมีทักษะในการจัดการและการทำงาน สามารถตัดสินใจสร้างงาน
และวางระบบการทำงาน สามารถทำงานเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถนำทรัพยากร
ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีมาใช้ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะการจัดการและการทำงาน สามารถพิจารณา
จาก ทักษะการจัดการระบบการทำงานของผู้เรียนเกิดจากการเรียนรู้การคิดอย่างเป็นระบบ คิด
สร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ สมเหตุผล และสามารถแบ่งเวลาในการทำงาน
การจัดการเรียนด้วยตัวเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นำทรัพยากร ข้อมูลสารสนเทศ และ
เทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

Prince of Songkhla University
Pattani Campus

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหาร

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารเป็นกระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อสามารถยกระดับสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหาร ดังรายละเอียดดังนี้

ความหมาย

การบริหาร คือ การบริหาร (Administration) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย (Policy) และแผน (Plan) เป็นงานศิลปะ (Art) ส่วนทางด้านจัดการ (Management) เป็นกระบวนการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติเป็นงานวิทยาศาสตร์ (Science) (กิติมา ปรีดีดีลล, 2529)

การบริหาร คือ การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ กางวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และการประเมิน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2542)

การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคล ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปร่วมกันดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกันโดยอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัดและให้เกิดประโยชน์สูงสุด (จรัส อติวิทยากรณ์ , 2553)

กล่าวโดยสรุปการบริหาร หมายถึง แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติเพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารที่มุ่งเน้นคุณภาพ โดยผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน มีจุดเน้นการเรียนการสอนมีจุดประสงค์ที่ชัดเจน สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากรภายในโรงเรียนและชุมชน ผู้ปกครอง

ปัจจัยด้านการบริหารของต่างประเทศ

ปัจจัยด้านการบริหารเปรียบเสมือนกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีหลักเกณฑ์การบริหารของต่างประเทศ ประกอบด้วย เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA), เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของทวีปยุโรป (European Quality Award :EQA) , เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษาของประเทศออสเตรเลีย (Australian Business Excellence Award, ABEA) , เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ (Singapore Quality Award, SQA), และเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น (Japan Quality Award: JQA), สามารถสรุปดังรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของทวีปยุโรป

ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาทวีปยุโรป ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ The European Foundation for Quality Management :EFQM อ้างถึงใน สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์ (2552) กล่าวว่า ตัวชี้วัดในรูปแบบ EFQM มี 9 เกณฑ์ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็นตัวกระทำ (Enablers) ในกลุ่มนี้ครอบคลุมสิ่งที่องค์กรได้กระทำ ประกอบด้วย 5 เกณฑ์ คือ ภาวะผู้นำ นโยบายและกลยุทธ์ พนักงานในองค์กร หุ้นส่วนและทรัพยากร และกระบวนการ มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. ภาวะผู้นำและเป้าหมายที่มั่นคง (Leadership and Constancy of Purpose) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงถึงวิธีการที่กลุ่มผู้บริหารองค์การนำเอาวิธีการปรับปรุงคุณภาพมาใช้ในกระบวนการทำงาน เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย วิธีการที่ผู้บริหารพัฒนาพันธกิจ วิสัยทัศน์คุณค่า และจริยธรรม รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีของวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นเลิศ วิธีการที่ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ระบบการบริหารองค์การที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง วิธีการที่ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า หุ้นส่วน และความเป็นตัวแทนของสังคม วิธีการที่ผู้บริหารส่งเสริมให้พนักงานมุ่งเน้นวัฒนธรรมความเป็นเลิศ วิธีการที่บริหารมีส่วนร่วมและเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

2. บริหารจัดการโดยกระบวนการและข้อเท็จจริง (Management by Processes and Facts) หมายถึง การออกแบบ การจัดการและปรับปรุงกระบวนการเพื่อที่จะสร้างความพึงพอใจและก่อให้เกิดคุณค่าเพิ่มให้กับลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย กระบวนการได้รับการออกแบบและบริหารอย่างมีระบบ กระบวนการที่ถูกปรับปรุงโดยการใช้

นวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อที่จะเพิ่มความพึงพอใจและก่อให้เกิดคุณค่าเพิ่มสำหรับลูกค้าและผู้มีส่วนได้เสีย
อื่นๆ ผลิตภัณฑ์และบริการได้รับการออกแบบและพัฒนามาจากความต้องการและความคาดหวังของ
ลูกค้า ผลิตภัณฑ์และบริการได้รับการผลิต ส่งมอบและบริการที่ดี การจัดการและการขยาย
ความสัมพันธ์กับลูกค้า

3. นโยบายและกลยุทธ์ขององค์กร (Policy and Strategy) หมายถึง
ตัวชี้วัดที่แสดงวิธีการที่องค์กรใช้แนวคิดในการปรับปรุงคุณภาพในการกำหนดแนวทาง การสื่อสาร
การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และปรับปรุงนโยบายและกลยุทธ์ เกณฑ์ย่อยได้แก่นโยบายและกลยุทธ์
มาจากการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและความต้องการในอนาคต รวมทั้งความคาดหวังของผู้มีส่วน
เกี่ยวข้อง นโยบายและวิเคราะห์สารสนเทศในการปฏิบัติงาน การวิจัย การเรียนรู้ และสัมพันธ์กับ
กิจกรรมภายนอก นโยบายและกลยุทธ์มีการพัฒนา ทบทวนและปรับให้ทันสมัย นโยบายและกลยุทธ์
ถูกสื่อสารและพัฒนาจากกระบวนการหลักของกรอบแนวคิด

4. การพัฒนาความเป็นหุ้นส่วน (Partnership Development) หมายถึง
ตัวชี้วัดที่แสดงวิธีการที่องค์กรวางแผนและจัดการกับหุ้นส่วนภายนอก คู่ค้า และทรัพยากรภายใน
เพื่อให้สนับสนุนนโยบายและกลยุทธ์ และกระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความ
สมดุลระหว่างสภาพปัจจุบันและความต้องการในอนาคต รวมทั้งคำนึงถึงชุมชนและสภาพแวดล้อม
ด้วย เกณฑ์ย่อยได้แก่ การจัดการเกี่ยวกับหุ้นส่วนภายนอก การบริหารการเงิน การบริหารอาคาร
สถานที่ อุปกรณ์ และวัสดุ การบริหารเทคโนโลยี การจัดการความรู้และสารสนเทศ

5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพนักงานในองค์กร (People
Development and Involvement) หมายถึงตัวชี้วัดที่แสดงถึงความรู้ของพนักงานในองค์กร
เกณฑ์ย่อยได้แก่การวัดการรับรู้ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของประเทศสหรัฐอเมริกา

ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA เป็นรางวัลคุณภาพการศึกษา โดยมีความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน อธิบายได้ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2545 อ้างถึงใน สนั่น เกษชาลี, 2554) ดังนี้

1. ภาวะผู้นำ หมายถึงการตรวจสอบว่าผู้นำระดับสูงใช้วิธีการในการกำหนดค่านิยม ทิศทางและความคาดหวังในการดำเนินงาน รวมทั้งการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการสนับสนุนชุมชน โดยพิจารณาใน 2 ประเด็นหลักคือ

1.1 ภาวะผู้นำขององค์กร หมายถึง วิธีการที่ผู้นำระดับสูงใช้ในการกำหนดทิศทางและทบทวนผลการปฏิบัติงานขององค์กรหรือสถานศึกษา

1.2 ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ หมายถึง วิธีการที่องค์กรหรือสถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะและการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การตรวจสอบถึงกระบวนการในการพัฒนา และการเลือกจุดประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งวัดความก้าวหน้าด้วยโดยพิจารณาจาก 2 ประเด็นหลัก คือ

2.1 การพัฒนากลยุทธ์ หมายถึงวิธีการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร รวมทั้งระบุความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและการเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขัน

2.2 การปรับใช้กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่องค์กรแปลงกลยุทธ์สู่แบบปฏิบัติการ รวมทั้งการสรุปตัวบ่งชี้การดำเนินงานในปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต

3. การให้ความสำคัญกับนักเรียนหรือลูกค้าผู้มีส่วนเสียและตลาด หมายถึง การตรวจสอบวิธีการที่องค์กรใช้ในการระบุข้อกำหนด ความคาดหวังและความรับผิดชอบต่อ นักเรียนหรือลูกค้าและตลาด รวมทั้งวิธีการที่ใช้ในการระบุข้อสัมพันธ์และการตอบสนองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการจัดการจัดบริหาร โดยพิจารณาใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ

3.1 ความรู้ด้านความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด หมายถึงวิธีการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายและการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดการศึกษา

3.2 ความสัมพันธ์และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ ความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรวมทั้งวิธีการระบุนความพึงพอใจด้วย

4. สารสนเทศและการวิเคราะห์ หมายถึง การตรวจสอบการจัดการสารสนเทศและระบบในการจัดสมรรถนะ (Competency) การดำเนินงานขององค์กรหรือสถานศึกษา รวมทั้งวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ โดยพิจารณา 2 ประเด็นสำคัญ คือ

4.1 การจัดและวิเคราะห์การปฏิบัติงาน หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ เปรียบเทียบและปรับปรุงการปฏิบัติงาน

4.2 การจัดการสารสนเทศ หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการจัดให้มีข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพ และสะดวกต่อการใช้งาน

5. การให้ความสำคัญกับบุคลากรและหน่วยงานย่อย หมายถึง การตรวจสอบวิธีการที่องค์กรใช้ในการจูงใจและทำให้บุคลากรพัฒนาและใช้ศักยภาพเต็มที่ในการทำงาน รวมทั้งวิธีการสร้างเสริม ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของบุคลากรและหน่วยงานย่อย โดยพิจารณาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ

5.1 ระบบงาน หมายถึง วิธีการเกี่ยวกับงาน ค่าตอบแทน ความก้าวหน้า การจูงใจและการทำให้เกิดความสำเร็จที่สูงขึ้นของการปฏิบัติงานของบุคคล

5.2 การศึกษา อบรม การพัฒนาบุคลากรและหน่วยงาน หมายถึง วิธีการศึกษา อบรมที่สนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมทั้งการสร้างความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงาน

5.3 ความเป็นอยู่ที่ดีและความพึงพอใจของบุคลากรและหน่วยงาน หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการดูแลสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ความเป็นอยู่และความพึงพอใจของบุคลากร

6. การบริหารกระบวนการ หมายถึง การตรวจสอบประเด็นสำคัญของการบริหารกระบวนการขององค์กรหรือสถานศึกษาตั้งแต่การออกแบบและการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้และการบริหารนักเรียน และกระบวนการสนับสนุน โดยพิจารณาในทุกกระบวนการและทุกหน่วยงานย่อยโดยพิจารณา ใน 3 ประเด็น คือ

6.1 กระบวนการออกแบบ และการจัดการศึกษา หมายถึงวิธีการจัด
กระบวนการหลักในการออกแบบและจัดการศึกษา

6.2 การบริหารนักเรียน หมายถึง วิธีการจัดการที่ใช้ในการบริหาร
นักเรียนหรือลูกค้า

6.3 กระบวนการสนับสนุน หมายถึง วิธีการจัดการกระบวนการหลักที่
สนับสนุนการปฏิบัติงานประจำตามหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาและบุคลากรของหน่วยงาน

3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของประเทศออสเตรเลีย

ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาของประเทศออสเตรเลียได้ใช้เกณฑ์รางวัล
คุณภาพของ Australian Business Excellence Award (ABEA) หรืออาจเรียกชื่อเกณฑ์รางวัล
คุณภาพแห่งชาติของประเทศออสเตรเลีย ที่เรียกว่า The Gold Award ขึ้น โดยกำหนดกรอบ
แนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพ The Gold Award ปี 2007 มีองค์ประกอบ วีรพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล
(2542) ดังนี้

1. การมุ่งเน้นลูกค้า (Customer Focus) ประกอบด้วย การกำหนดและ
ควบคุมการตอบสนองความต้องการของลูกค้า มีความรู้และการจัดการเกี่ยวกับความต้องการของ
ลูกค้า มีการแก้ไขข้อร้องเรียนของลูกค้า และความพึงพอใจของลูกค้า
2. ภาวะผู้นำ (Leadership) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
ระดับสูง ความต้องการและความคาดหวังในเรื่องผลประโยชน์ของสมาชิก และการบริหารจัดการ
คุณภาพ
3. การมีส่วนร่วมของบุคลากร (Involvement of People)
ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังคน การมีส่วนร่วมของพนักงาน และการศึกษาและการอบรม
4. การมุ่งเน้นกระบวนการ (Process Approach) ประกอบด้วย ความ
เข้าใจกระบวนการหลักของธุรกิจ การดูแลรักษาระบบคุณภาพ และการควบคุมคุณภาพ
5. การมุ่งเน้นการจัดการอย่างเป็นระบบ (System Approach to
Management) ประกอบด้วย กระบวนการวางแผนกลยุทธ์คุณภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์และ
เป้าหมายของการจัดการคุณภาพ และการบูรณาการกระบวนการธุรกิจเข้ากับโครงสร้างองค์การ

6. นวัตกรรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Innovation and Continual Improvement) ประกอบด้วย นวัตกรรม (Innovation) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continual Improvement)

7. การบริหารโดยมุ่งเน้นข้อเท็จจริง (Factual Approach to Management) ประกอบด้วย การวัดและระบบการติดตามผลการดำเนินงาน และการวัดระบบการติดตามความพึงพอใจของลูกค้า

8. การคงความสัมพันธ์ที่ดีกับคู่ค้าทางธุรกิจ (Mutually Beneficial Supplier Relationships) ประกอบด้วย การใช้ตัวชี้วัดเพื่อวัดศักยภาพของคู่ค้าทางธุรกิจ คุณภาพของสินค้าและบริการ และความต้องการและความคาดหวัง

4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของประเทศญี่ปุ่น

ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาของประเทศญี่ปุ่นได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Japan Quality Award (JQA) กำหนดขึ้นในปี ค.ศ. 1995 โดยมีองค์ประกอบของกรอบแนวคิด Hui และ Chuan (2002: 63) อ้างถึงใน วีรพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล (2542) ดังนี้

1. ภาวะผู้นำ ประกอบด้วย โครงสร้างและระบบภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความเป็นพลเมืองดี
2. การแบ่งปันและการใช้ประโยชน์สารสนเทศ ประกอบด้วย การแบ่งปันข้อมูลสารสนเทศ การเปรียบเทียบกับคู่แข่งและสิ่งที่ดีที่สุด และการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ของสารสนเทศ
3. การพัฒนาและการนำกลยุทธ์ไปใช้ ประกอบด้วย การพัฒนากลยุทธ์ และการยืนยันและการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
4. การพัฒนาทรัพยากรบุคคลและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การให้การศึกษาการอบรมและการพัฒนาตนเองของบุคลากรและความพึงพอใจของบุคลากร
5. การจัดการกระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการจัดการงานพื้นฐาน กระบวนการจัดการสนับสนุนและการปรับปรุงคุณภาพของคู่ค้า

6. ความเข้าใจและการตอบสนองของลูกค้าและตลาด ประกอบด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับลูกค้าและตลาด การจัดการความสัมพันธ์เกี่ยวกับลูกค้า และการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า

7. ความพึงพอใจของลูกค้าและการประเมินตลาด ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่แสดงการรับรู้และความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กร ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า กระบวนการเกี่ยวกับความพึงพอใจลูกค้า รวมทั้งการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อคู่แข่ง

5. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของประเทศสิงคโปร์

ปัจจัยด้านการบริหารสถานศึกษาประเทศสิงคโปร์ ได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Singapore Quality Award (SQA) มีองค์ประกอบของกรอบแนวคิด (วีรพจน์ ลือประสิทธิ์สกุล, 2542) ดังนี้

1. ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูง 2) วัฒนธรรมคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วมในระดับผู้บริหาร และ 4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

2. การใช้สารสนเทศและการวิเคราะห์ 1) ขอบเขตและการจัดการระบบสารสนเทศ 2) การเปรียบเทียบกับคู่แข่งชั้นและสิ่งที่ดี และ 3) การวิเคราะห์การใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ และ เป้าหมายเชิงคุณภาพและปฏิบัติการ

4. การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย 1) การวางแผนและการจัดการทรัพยากรบุคคล 2) การมีส่วนร่วมของพนักงาน 3) การให้การศึกษาการอบรมและพัฒนาบุคลากร 4) ความพึงพอใจของพนักงาน และ 5) ผลการดำเนินงานและความตระหนักของพนักงาน

5. การจัดการกระบวนการคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การออกแบบและการเผยแพร่คุณภาพสินค้าและบริการ 2) ผลลัพธ์การปฏิบัติงานขององค์กร และ 3) ผลลัพธ์คุณภาพของคู่ค้า

6. การมุ่งเน้นลูกค้าและความพึงพอใจ ประกอบด้วย 1) ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า 2) การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า 3) กระบวนการเกี่ยวกับความพึงพอใจลูกค้า และ 4) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้า

กล่าวโดยสรุปสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของต่างประเทศ เป็นเกณฑ์ในการบริหาร โดยเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติแต่ละประเทศต่างๆ ได้นำทฤษฎีบริหารมาใช้ในการบริหารเพื่อสามารถเลือกวิธีการหรือกลยุทธ์ในการทำงาน ที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา และสามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษสถานศึกษาและนักเรียน

ปัจจัยด้านการบริหารของประเทศไทย

ปัจจัยด้านการบริหารเปรียบเสมือนกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำทฤษฎีหลักเกณฑ์การบริหารที่เกี่ยวข้องปัจจัยด้านการบริหารในประเทศไทย ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารของประเทศไทย แนวคิดเกณฑ์การประเมินสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แนวคิดเกณฑ์การประเมินรางวัลพระราชทาน และแนวคิดเกณฑ์การประเมินรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ สามารถสรุปดังรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของประเทศไทยตามเกณฑ์รางวัล

คุณภาพ Thailand Quality Award (TQA)

ปัจจัยบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศประเทศไทยได้ใช้เกณฑ์รางวัลคุณภาพของ TOA : Thailand Quality Award (TQA) ปี2553-2554 มีองค์ประกอบ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2551) ดังนี้

1. ภาวะผู้นำหรือการนำองค์การ ประกอบด้วย 1) การนำองค์การโดยผู้บริหารระดับสูง ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็น คือวิสัยทัศน์และค่านิยมและการสื่อสารและผลการดำเนินการองค์การ 2) ธรรมชาติและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีประเด็น

ย่อยในการพิจารณา 3 ประเด็น คือธรรมาภิบาลขององค์การ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกฎหมายและจรรยาบรรณและการสนับสนุนของชุมชนที่สำคัญ

2. การวางแผน ประกอบด้วย 1) การจัดทำกลยุทธ์ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็นคือ การจัดทำกลยุทธ์และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และ 2) การถ่ายทอดกลยุทธ์เพื่อนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็นคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดเพื่อนำไปปฏิบัติและการคาดการณ์ผลการดำเนินการ

3. การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาด ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับลูกค้าและการตลาด และ 2) ความสัมพันธ์กับลูกค้าและความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็นคือ การสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและการประเมินความพึงพอใจ

4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ประกอบด้วย 1) การวัด การวิเคราะห์และปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์การ และ 2) การจัดการสารสนเทศและความรู้

5. การมุ่งเน้นบุคลากร ประกอบด้วย 1) ความผูกพันของบุคลากรและ 2) สิ่งแวดล้อมของบุคลากร

6. การจัดการกระบวนการ ประกอบด้วย 1) การออกแบบระบบงาน ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 3 ประเด็นคือ ความสามารถพิเศษ การออกแบบกระบวนการทำงาน ความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน และ 2) การจัดการและปรับปรุงกระบวนการ ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็น คือการจัดการกระบวนการทำงาน และการปรับปรุงกระบวนการทำงาน

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่า จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงตามความมุ่งหวังของสังคม เนื่องจากพ่อแม่มีสิทธิ์เรียกร้องให้สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาจัดการศึกษาให้แก่วัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ลูกมีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และความถนัดที่แตกต่างกัน และที่สำคัญคือ ทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่สังคมต้องการ เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ต่อไปไม่ว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองจะส่งลูกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาใด จะมีความมั่นใจได้ว่าสถาบันการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงเท่าเทียมกัน ไม่จำเป็นต้องวิ่งเต้นหรือฝากลูกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบที่พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาให้ทัดเทียมกัน ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงยอมไม่ได้ ถ้าลูกเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งแล้วไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ในระดับต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่รับประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง คือ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ จังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา กรมเจ้าสังกัด และกระทรวง ต้องมีการรับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกัน การประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งได้ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance)

หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยวงจร PDCA (Plan - Do - Check - Act) เป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถาบันการศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันศึกษานั้นๆ

2. การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assurance)

หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและเป็นการพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันศึกษานั้นๆ

สำหรับประเทศไทยมีการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกย่อว่า “สมศ.” ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ไว้ดังนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน (2545)

1. ด้านคุณภาพครู/อาจารย์
2. ด้านการบริหารและธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
3. ด้านความเสี่ยงกับชุมชนสังคม
4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม
5. ด้านอัตลักษณ์/เอกลักษณ์
6. ด้านมาตรการส่งเสริม

3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารเกณฑ์รางวัลโรงเรียนพระราชทาน

รางวัลโรงเรียนพระราชทาน (สำหรับสถานศึกษา) เป็นโครงการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน เริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ.2506 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปรารภกับหม่อมหลวงปิ่นมาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ใจความว่า “มีนักเรียนจำนวนมากซึ่งมีความประพฤติดี และมีความมานะพยายามศึกษาเล่าเรียนได้ผลดี รวมทั้งมีโรงเรียนซึ่งจัดการศึกษาดี จนนักเรียนสอบได้ผลดีมากเป็นส่วนรวม นักเรียนและโรงเรียนที่มีคุณสมบัติดังกล่าว สมควรได้รับพระราชทานรางวัล” ทั้งนี้ได้ทรงกำชับว่าหากพิจารณาแล้วได้ผลประการใดทรงมีพระราชประสงค์จะทรงทราบด้วย

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้สนองปรารภมาดำเนินการตั้งแต่ปี 2506 จนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 45 ปี รางวัลพระราชทานเป็นรางวัลที่มีเกียรติสูงสุดเป็นสิริมงคลแก่ผู้รับ ดังนั้นการดำเนินงานต้องกระทำด้วยความรอบคอบทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินและการคัดเลือก คณะกรรมการที่รับผิดชอบการดำเนินงาน และคนอื่นๆกรรมการประเมินจะต้องดำเนินการตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ด้วยความรอบคอบ บริสุทธิ์ ยุติธรรม ยึดหลักวิชาการใช้ความสามารถ และดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินผลอย่างถูกต้องตามหลักการต้องมีใจเป็นกลาง ไม่น้อมเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้ได้บุคคลเหนือสถานศึกษาที่สมควรได้รับเกียรติอันสูงสุด คือการได้เข้าเฝ้าใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท เพื่อรับพระราชทานรางวัล (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา , 2550)

การประเมินและคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินด้านปัจจัย กระบวนการ รวม 5 ด้าน รายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ
 - 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
 - 1.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
 - 1.3 การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียน
 - 1.4 การผลิต การใช้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
 - 1.5 การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน
 - 1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

2. การบริหารการจัดการ
 - 2.1 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ
 - 2.2 การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
 - 2.3 การบริหารงบประมาณและการบริหาร
 - 2.4 การบริหารงานอาคารสถานที่
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน
 - 3.1 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนต่อการจัดการศึกษา
 - 3.2 การมีส่วนร่วมของสถานศึกษาต่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน
4. บุคลากรและการบริหารงานบุคคล
 - 4.1 คุณลักษณะของผู้บริหาร
 - 4.2 คุณลักษณะของครู
 - 4.3 คุณลักษณะของบุคลากรสนับสนุน
 - 4.4 การบริหารงานบุคลากร
5. ความดีเด่นของสถานศึกษา
 - 5.1 โครงการ/กิจกรรมของสถานศึกษา
 - 5.2 ผลงานจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมดีเด่น

4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารเกณฑ์รางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้

รางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้มีหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการประเมิน คัดเลือกโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ภาคใต้ เพื่อรับรางวัลพระราชทาน อาศัยอำนาจตามข้อ 4 ของระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ภาคใต้ พ.ศ. 2553 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จึงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการประเมินคัดเลือกโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ภาคใต้เพื่อรับรางวัลพระราชทานดังต่อไปนี้

ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการประเมินคัดเลือกโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ภาคใต้ เพื่อรับรางวัลพระราชทาน”

ประกาศนี้ใช้บังคับตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 เป็นต้นไป สำหรับหลักเกณฑ์การคัดเลือกมีการแบ่งตามขนาดโรงเรียน โรงเรียนที่มีสิทธิเข้ารับการประเมินและคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทานต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

1. เป็นโรงเรียนในระบบที่เปิดสอนวิชาอิสลามศึกษาควบคู่วิชาสามัญ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดชุมพร จังหวัดตรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนราธิวาสจังหวัดปัตตานี จังหวัดพังงา จังหวัดพัทลุง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดยะลา จังหวัดระนอง จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล และจังหวัดสุราษฎร์ธานี เปิดทำการสอนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี การศึกษา

2. เป็นโรงเรียนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หรือมีการพัฒนาในระดับสูง ขึ้นอย่างชัดเจน โดยพิจารณา (สำนักงานการศึกษาเอกชน, 2558)

การประเมินและคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบันทั้งของรัฐและเอกชนที่สามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพในด้านต่อไปนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2548)

- ด้านที่ 1 คุณภาพนักเรียน
- ด้านที่ 2 การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ
- ด้านที่ 3 การบริหารการจัดการ
- ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน
- ด้านที่ 5 บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร
- ด้านที่ 6 ความดีเด่นของสถานศึกษา

สรุปสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ ประกอบด้วย เกณฑ์รางวัลคุณภาพ European Quality Award (SQA) , เกณฑ์รางวัลคุณภาพ Malcolm Baldrige National Quality Award , เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศออสเตรเลีย Australia Quality Award , เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศญี่ปุ่น Japan Quality Award (JQA) , เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) ส่วนกรอบแนวคิดประเทศไทย ประกอบด้วย เกณฑ์คุณภาพการศึกษาของประเทศไทย Thailand Quality Award (TQA) , คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. , คุณภาพการศึกษารางวัลพระราชทาน , รางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามภาคใต้ ซึ่งได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์ตัวแปร (ดังตารางในภาคผนวก) สามารถสังเคราะห์ได้ 5 ตัวแปร 1) ภาวะผู้นำ 2) การมุ่งเน้นผู้เรียน 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และ 5) การจัดการกระบวนการ

Prince of Songkla University
Pattani Campus

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการสังเคราะห์ดังกล่าว พบว่ากรอบแนวคิดด้านปัจจัยด้านการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สามารถจัดแบ่งออกเป็น 5 ด้านประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) การมุ่งเน้นผู้เรียน 3) การมุ่งเน้นบุคลากร 4) การวางแผนกลยุทธ์ และ 5) การจัดการกระบวนการ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำ

1.1 ความหมาย

ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง พฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Purposes) หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายองค์การ (ริงสรณ์ ประเสริฐศรี, 2544)

ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในการชักจูงผู้อื่นให้ร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจและมีความกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันตามที่กำหนดไว้ (พัฒนา อำท้าว, 2548)

สรุปภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันตามที่กำหนดไว้ สร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายองค์การ

1.2 ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำ

การบริหารสถานศึกษาสิ่งสำคัญในตัวผู้บริหารต้องมีการแสดงถึงภาวะผู้นำ ซึ่งเกณฑ์ในการประเมินปัจจัยบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาส่วนใหญ่แล้วให้ความสำคัญในด้านของภาวะผู้นำ ประกอบไปด้วย European Quality Award (SQA) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงถึงวิธีการที่กลุ่มผู้บริหารองค์การนำเอาวิธีการปรับปรุงคุณภาพมาใช้ในกระบวนการทำงาน เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย วิธีการที่ผู้บริหารพัฒนาพันธกิจ วิสัยทัศน์คุณค่า และจริยธรรม รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีของวัฒนธรรมที่ วิธีการที่

ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ระบบการบริหารองค์การที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง วิธีการที่ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า หุ้นส่วน และความเป็นตัวแทนของสังคม วิธีการที่ผู้บริหารส่งเสริมให้พนักงานมุ่งเน้นวัฒนธรรม วิธีการที่บริหารมีส่วนร่วมและเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ส่วนทางด้าน Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ภาวะผู้นำ คือการตรวจสอบว่าผู้นำระดับสูงใช้วิธีการในการกำหนดค่านิยม ทิศทางและความคาดหวังในการดำเนินงาน รวมทั้งการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะและการสนับสนุนชุมชน โดยพิจารณาใน 2 ประเด็นหลักคือ ภาวะผู้นำขององค์การ และความรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีความสอดคล้องกับ Japan Quality Award (JQA) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำ ประกอบด้วย โครงสร้างและระบบภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความเป็นพลเมืองดี ส่วนประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) ภาวะผู้นำและวัฒนธรรมคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารระดับสูง 2) วัฒนธรรมคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วมในระดับผู้บริหาร และ 4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ

เกณฑ์รางวัลคุณภาพด้านปัจจัยบริหารในต่างประเทศมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกฯ (สมศ.) รางวัลพระราชทานระดับประเทศ และรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญและใช้เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาโดยพิจารณา ดังนี้

1. ด้านการบริหารและธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
2. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์
3. การกำหนดความต้องการ ความคาดหวัง พันธกิจ ค่านิยม ทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา
4. โครงสร้างและระบบภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความเป็นพลเมืองดี

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำ สามารถพิจารณาจาก วิธีการของผู้บริหารที่แสดงถึงความเป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษา มีการชี้แจงนโยบายแนวคิดการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพและมีการติดตามผลการดำเนินการโดยนำเอาวิธีการมาปรับปรุงคุณภาพมาใช้ในกระบวนการทำงาน โดยพิจารณาจากการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดความต้องการ ความคาดหวัง พันธกิจ ค่านิยม และทิศทางในการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา

2. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน

2.1 ความหมาย

ปัจจัยด้านการบริหารด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มี 9 หมวด 78 มาตรา โดยเป็น มาตราที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ มาตรา 22 การเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องมีการบูรณาการ มาตรา 24 การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาเป็นแนวทาง ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 26 การประเมินแนวใหม่ที่หลากหลายในการปฏิรูป การเรียนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ รู้จัก การตั้งคำถาม เป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริง และ มีการประเมินผลตามสภาพจริง ผู้สอนจะต้องให้ ความสำคัญกับผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2544)

สรุป การมุ่งเน้นผู้เรียน หมายถึง การจัดการโดยมุ่งเน้นผู้เรียนในการจัดการ กระบวนการให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ รู้จักการตั้งคำถาม เป็นการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.2 ตัวบ่งชี้การมุ่งเน้นผู้เรียน

สถานศึกษาจะมีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนหลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับผู้เรียน ประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) การมุ่งเน้นลูกค้า ประกอบด้วย 1) ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า 2) การ จัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า ส่วน Japan Quality Award (JQA) การมุ่งเน้นผู้เรียนหรือความพึง พอใจของผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่แสดงการรับรู้และความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และ บริการขององค์กร ความต้องการและความคาดหวังของลูกค้า การจัดการความสัมพันธ์กับลูกค้า กระบวนการเกี่ยวกับความพึงพอใจลูกค้า รวมทั้งการเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้า

ในสวนประเทศไทย Thailand Quality Award (TQA) การมุ่งเน้นลูกค้า และตลาด ประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับลูกค้าและการตลาด และ 2) ความสัมพันธ์กับลูกค้าและ ความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็นคือ การสร้างความสัมพันธ์กับ ลูกค้าและการประเมินความพึงพอใจ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมุ่งเน้นผู้เรียน สามารถพิจารณาจาก การจัดกระบวนการเรียนรู้สถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ สามารถพิจารณาจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความกระตือรือร้น รู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบในการพัฒนาด้านสติปัญญา คิดแก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ และใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา

3. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร

3.1 ความหมาย

ปัจจัยบริหารการศึกษาด้านการมุ่งเน้นบุคลากร หลายทฤษฎีได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ในส่วนเกณฑ์รางวัลคุณภาพของทวีปยุโรป European Quality Award (SQA) กล่าวว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพนักงานในองค์กร (People Development and Involvement) หมายถึงตัวชี้วัดที่แสดงถึงความรู้ของพนักงานในองค์กรเกณฑ์ย่อยได้แก่การวัดการรับรู้ ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ส่งผลไปยังการเรียนรู้วัฒนธรรมและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning Innovation and Improvement) หมายถึง ตัวชี้วัดที่แสดงวิธีการที่องค์กรใช้ศักยภาพของพนักงานเพื่อปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เกณฑ์ย่อยประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคลได้รับการวางแผน การจัดการและปรับปรุง มีการกำหนดสมรรถนะและความรู้ของพนักงาน รวมทั้งการพัฒนา พนักงานมีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับมอบอำนาจ พนักงานมีการพูดคุยกัน ทั้งในระดับองค์กรและกลุ่ม มีการมอบรางวัลให้กับพนักงาน การระลึกถึงและการดูแลเอาใจใส่พนักงาน ส่วนทางด้านเกณฑ์รางวัลคุณภาพของ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับบุคลากรและหน่วยงานย่อย หมายถึง การตรวจสอบวิธีการที่องค์กรใช้ในการจูงใจและทำให้บุคลากรพัฒนาและใช้ศักยภาพเต็มที่ในการทำงานรวมทั้งวิธีการสร้างเสริม ซึ่งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของบุคลากรและหน่วยงานย่อย โดยพิจารณาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ ระบบงาน การศึกษา อบรม การพัฒนาบุคลากรและหน่วยงาน และความ เป็นอยู่ที่ดีและความพึงพอใจของบุคลากรและหน่วยงาน

ในส่วนของประเทศไทย เกณฑ์รางวัลคุณภาพ Thailand Quality Award (TQA) กล่าวว่า การมุ่งเน้นบุคลากร ประกอบด้วย 1) ความผูกพันของบุคลากรและ 2) สิ่งแวดล้อมของบุคลากร ส่วนเกณฑ์การประเมินรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. และเกณฑ์การประเมินรางวัลพระราชทานโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้ให้ความสำคัญกับบุคลากรมีการประเมินในส่วนของบุคลากรโดยดูจากผลงานของครูหรือบุคลากรสถานศึกษา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมุ่งเน้นบุคลากร สามารถพิจารณาจาก วิธีการที่องค์กรใช้ในการจูงใจและทำให้บุคลากรพัฒนาก่อให้เกิดการใช้ศักยภาพเต็มที่ในการทำงานทั้งวิธีการสร้างเสริม สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตของบุคลากรและหน่วยงาน พิจารณาจากระบบงาน การศึกษา อบรม การพัฒนาบุคลากร และความเป็นอยู่ที่ดีและความพึงพอใจของบุคลากรและหน่วยงาน และเป็นวิธีการใช้ศักยภาพของพนักงานเพื่อปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยทรัพยากรบุคคลได้รับการวางแผน การจัดการและปรับปรุง มีการมอบรางวัลให้กับพนักงาน การระลึกถึงการดูแลเอาใจใส่พนักงาน

4. ด้านการวางแผนกลยุทธ์

4.1 ความหมาย

แผนกลยุทธ์ หมายถึง เป็นข้อความเกี่ยวกับภารกิจและทิศทางในอนาคต เป้าหมายการทำงานระยะสั้น และระยะยาว ตลอดจนกลยุทธ์ในการทำงาน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541)

แผนกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการวางแผนที่คิดค้นทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อให้องค์กรอยู่รอดสามารถดำรงอยู่ได้ในขณะมีสภาวะวิกฤต หรือคิดค้นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่สภาพลักษณะใหม่ (วิสัยทัศน์) ที่โดดเด่นหรือดีที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543)

การวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง เป็นแนวทางการบริหารธุรกิจเชิงกลยุทธ์ที่เป็นระบบและมีขั้นตอน และเป็นการวางแผนทั้งในเชิงรุกและเชิงรับไปในตัว เป็นการวางแผนแบบมีทิศทาง แต่ก็มีที่ยืดหยุ่นในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ (สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, 2544)

สรุป การวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง แนวทางการวางแผนกระบวนการ เพื่อให้องค์กรอยู่รอดสามารถดำรงอยู่ หรือคิดค้นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ภาพลักษณ์ วิสัยทัศน์ที่โดดเด่น

4.2 ตัวอย่างการวางแผนกลยุทธ์

ในส่วนของเกณฑ์รางวัลคุณภาพมีเกณฑ์ต่างๆได้ให้ความสำคัญ ประกอบด้วยเกณฑ์รางวัลคุณภาพของทวีปยุโรป European Quality Award (SQA) กล่าวว่า นโยบายและกลยุทธ์ขององค์กร (Policy and Strategy) หมายถึงตัวชี้วัดที่แสดงวิธีการที่องค์กรใช้ แนวคิดในการปรับปรุงคุณภาพในการกำหนดแนวทาง การสื่อสาร การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และปรับปรุงนโยบายและกลยุทธ์ เกณฑ์ย่อยได้แก่นโยบายและกลยุทธ์มาจากการศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน และความต้องการในอนาคต รวมทั้งความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นโยบายและวิเคราะห์สารสนเทศในการปฏิบัติงาน การวิจัย การเรียนรู้ และสัมพันธ์กับกิจกรรมภายนอก นโยบายและกลยุทธ์มีการพัฒนา ทบทวนและปรับให้ทันสมัย นโยบายและกลยุทธ์ถูกสื่อสารและพัฒนามาจาก กระบวนการหลักของกรอบแนวคิด ส่วน เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) กล่าวว่า การวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ และ 2) เป้าหมายเชิงคุณภาพและปฏิบัติการ สามารถนำไปสู่การพัฒนาและการนำกลยุทธ์ไปใช้ ประกอบด้วย การพัฒนากลยุทธ์และการยืนยันและการนำผลการพัฒนายุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศญี่ปุ่น Japan Quality Award (JQA)

ในส่วนเกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศไทย Thailand Quality Award (TQA) กล่าวว่าในส่วนของการวางแผน ประกอบด้วย 1) การจัดทำกลยุทธ์ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็นคือ การจัดทำกลยุทธ์และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และ 2) การถ่ายทอดกลยุทธ์ เพื่อนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็นคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดเพื่อนำไปปฏิบัติและการคาดการณ์ผลการดำเนินการ ส่วนทางด้านเกณฑ์การประเมินรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) หรือ สมศ. ได้มีการตรวจสอบในส่วนของ แผนกลยุทธ์โดยดูจากการผลการประเมินสถานศึกษาในแต่ละปี หรืออาจเรียกว่า SAR และอาจมีการ ตรวจสอบการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) หรือ สมศ.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวางแผนกลยุทธ์ สามารถพิจารณาจาก วิธีการที่องค์กรนำแนวคิดมาปรับปรุงคุณภาพในการกำหนดแนวทาง การสื่อสาร การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และปรับปรุงนโยบายและกลยุทธ์ ซึ่งการจัดทำกลยุทธ์ประกอบด้วย การจัดทำกลยุทธ์และวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และการถ่ายทอดกลยุทธ์เพื่อนำไปปฏิบัติ โดยพิจารณา การจัดทำแผนปฏิบัติการและการถ่ายทอดเพื่อนำไปปฏิบัติและคาดการณ์ผลการดำเนินการโดยศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการอนาคตรวมทั้งความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

5. ด้านการจัดการกระบวนการ

ปัจจัยด้านการบริหารด้านการจัดกระบวนการ เกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศญี่ปุ่น Japan Quality Award (JQA) ได้กล่าวถึงการจัดการกระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการจัดการงานพื้นฐาน กระบวนการจัดการสนับสนุนและการปรับปรุงคุณภาพของคู่ค้า มีความสอดคล้องกับเกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศสิงคโปร์ Singapore Quality Award (SQA) การจัดการกระบวนการคือ การจัดการกระบวนการคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การออกแบบและการเผยแพร่คุณภาพสินค้าและบริการ 2) ผลลัพธ์การปฏิบัติงานขององค์กร และ 3) ผลลัพธ์คุณภาพของคู่ค้าในส่วนของ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) กล่าวว่าการบริหารกระบวนการ หมายถึง การตรวจสอบประเด็นสำคัญของการบริหารกระบวนการขององค์กรหรือสถานศึกษาตั้งแต่การออกแบบและการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนและการบริหารนักเรียน และกระบวนการสนับสนุน โดยพิจารณาในทุกกระบวนการและทุกหน่วยงานย่อยโดยพิจารณา ใน 3 ประเด็น คือ 1) กระบวนการออกแบบ และการจัดการศึกษา หมายถึงวิธีการจัดกระบวนการหลักในการออกแบบและจัดการศึกษา 2) การบริหารนักเรียน หมายถึง วิธีการจัดการที่ใช้ในการบริหารนักเรียนหรือลูกค้า 3) กระบวนการสนับสนุน หมายถึง วิธีการจัดการกระบวนการหลักที่สนับสนุนการปฏิบัติงานประจำตามหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาและบุคลากรของหน่วยงาน

ด้านการจัดการกระบวนการในส่วนของเกณฑ์รางวัลคุณภาพของประเทศไทย Thailand Quality Award (TQA) การจัดการกระบวนการ ประกอบด้วย 1) การออกแบบระบบงาน ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 3 ประเด็นคือ ความสามารถพิเศษ การออกแบบกระบวนการทำงาน ความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน และ 2) การจัดการและปรับปรุงกระบวนการ ซึ่งมีประเด็นย่อยในการพิจารณา 2 ประเด็น คือการจัดการกระบวนการทำงาน และการปรับปรุง

กระบวนการทำงาน สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) หรือ สมศ.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการกระบวนการ สามารถพิจารณาจากการ ออกแบบระบบงานหรือการจัดการกระบวนการทำงาน เป็นวิธีการจัดการกระบวนการหลักในการ ออกแบบและจัดการศึกษา เป็นกระบวนการสนับสนุนจากวิธีการจัดการกระบวนการหลักที่ สนับสนุนการปฏิบัติงานประจำตามหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาและบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อกำหนดการจัดการกระบวนการสู่การกำหนดนโยบายสู่การปฏิบัติภายในสถานศึกษา

Prince of Songkla University
Pattani Campus

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วุฒิชัย เนียมเทศ (2552) ได้ศึกษาวิจัย การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพ การศึกษาของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษในโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ โดยรวบรวมข้อมูล จากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เปิดดำเนินการโครงการ English Program ระหว่างปีการศึกษา 2541-2550 จำนวน 72 โรงเรียน ด้านการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และ LISREL 8.52

ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา EP มี 4 ตัวแปร คือ 1.1) ด้านทักษะ การใช้ภาษาอังกฤษทั้งด้านการสื่อสารและการแสวงหาความรู้ของนักเรียน EP 1.2) ด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนตามหลักสูตรของนักเรียน EP 1.3) ด้านทักษะการใช้ชีวิตในสังคมและการเรียนรู้ วัฒนธรรมไทยและต่างชาติของนักเรียน EP 1.4) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน EP

2) ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา EP มี 3 ตัวแปร คือ

2.1) กระบวนการด้านบริหารซึ่งได้แก่ การสร้างเครือข่ายทางการศึกษา การจัดโครงการการบริหาร การกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาบุคลากร และการ ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน 2.2) สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งได้แก่ อิทธิพลทางเศรษฐกิจ สภาพสังคม เทคโนโลยี และนโยบายรัฐบาล และ 2.3) ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัตถุ ซึ่งได้แก่ แหล่งเรียนรู้ หลักสูตร และสื่อการสอน

3) ปัจจัยที่ส่งผลโดยอ้อม ผ่านตัวแปรอื่นๆ 3 ตัวแปร คือ 3.1) สภาพแวดล้อม ภายนอกส่งผลโดยอ้อม ผ่านปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัตถุ ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรบุคคลและ กระบวนการด้านการจัดการเรียนการสอน 3.2) ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรวัตถุ ส่งผลโดยอ้อม ผ่าน กระบวนการด้านการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยนำเข้าด้านทรัพยากรบุคคล ส่งผลโดยอ้อม ผ่าน กระบวนการด้านบริหาร

สุรชัย ไวยวรรณจิตรและคณะ (2552) ได้ศึกษาวิจัย การนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ศึกษาความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2553-2555) กลุ่มตัวอย่าง คือครูจำนวน 120 คนแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก - กลาง - ใหญ่ อย่างละ 40 คนผู้บริหารจำนวน 12 คนแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก-กลาง-ใหญ่อย่างละ 4 คนและผู้ปกครองจำนวน 60 คนจาก 12 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยคัดเลือกจากโรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางและขนาดใหญ่ (เพื่อความครอบคลุมในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน)

ผลการวิจัย

1. สภาพการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปรากฏข้อค้นพบดังนี้
 - ด้านการกำหนดนโยบายและการนโยบายนไปสู่การปฏิบัติ พบว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมานโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกผูกไว้กับตัวบุคคล และมักจะเปลี่ยนแปลงตามการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงของบุคคลเหล่านั้น
 - ด้านนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาคุณภาพวิชาการ พบว่า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ผู้บริหารมุ่งเน้นที่จะให้มีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียนและบุคลากร การจัดการเรียนการสอนผู้บริหารส่วนใหญ่ จะดำเนินตามนโยบายของกระทรวงที่มุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาค นักเรียนทุกคนได้รับความรู้อย่างทั่วถึง แต่ไม่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ตัวบุคคลเพื่อที่จะทำให้มีผลการสอบ ที่สูงขึ้นอย่างเดียว
 - ด้านผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการนำผลการ ทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนค่อนข้างน้อย ไม่ทันได้คิดเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์เนื่องจากภาระงานบริหารที่ต้องผูกคิอยู่ตลอดเวลาว่าจะทำอะไรให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมไปได้ภายใต้สภาวะการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่มีอย่างตลอดและขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

- ด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับโรงเรียนของรัฐ พบว่า การสนับสนุนส่งเสริมครูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งจัดการเรียนรู้ในพื้นที่เสี่ยงภัยและสอนนักเรียนสัญชาติไทยเช่นเดียวกันมีความเหลื่อมล้ำกันระหว่างครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกับครูในโรงเรียนของรัฐ ทั้งในด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนการพัฒนาตนเอง สวัสดิการ โดยครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนไม่ตรงตามวุฒิ ไม่ได้รับเงินวิทยฐานะและเงินค่าเสี่ยงภัยเหมือนกับครูโรงเรียนของรัฐ

- ด้านครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า ครูผู้สอนยังไม่ปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ไม่เข้าใจหลักสูตร ยังคงยึดรูปแบบในการจัดการเรียนรู้แบบเดิมๆ ใช้ตำราเดิมๆ ครูผู้สอนมีภาระการทำงานอื่นๆ มาก ทำให้มีเวลาเตรียมการจัดการเรียนรู้และทำการสอนในห้องเรียนน้อยลง รวมทั้งจำนวนครูมีน้อย บางครั้งและบางช่วงเวลา คุณวุฒิของครูผู้สอนไม่ตรงตามการสอนครูไม่ครบตามกลุ่มสาระ

- โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางหลายแห่งที่ผู้เรียนมีคะแนนการสอบ O-NET ต่ำ พบว่ามีจำนวนครูไม่เพียงพอในบางกลุ่มสาระ ผู้บริหารต้องแก้โดยการนำครูในกลุ่มสาระอื่นไปสอนในกลุ่มสาระที่ครูขาด ทำให้คุณวุฒิของครูไม่ตรงตามสาระ การสอน ส่งผลถึงคุณภาพการสอนของครู ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่ดีขึ้น และการก่อความไม่สงบในพื้นที่ที่ยังคงส่งผลให้ครูได้สอนบ้างไม่ได้สอนบ้าง ทำให้คุณภาพการสอนลดลง นักเรียนได้รับประสบการณ์ไม่เต็มตามศักยภาพเท่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้การส่งต่อ และใช้ข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อพัฒนาคุณภาพ นักเรียนยังไม่ต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาไม่ตรงกับความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน ครูบางส่วนไม่เห็นความสำคัญของการสอบระดับชาติ O-NET

- ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนได้เรียนไม่เต็มที่อันเนื่องจากสถานการณ์ในพื้นที่ ประกอบกับผู้เรียนขาดประสบการณ์ในการทำข้อสอบตามแนวของ สทศ. ไม่เข้าใจวิธีระบายนคำตอบ และคำชี้แจงในกระดาษคำตอบ ทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการทำข้อสอบ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 หรือแม้แต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังให้ความสำคัญต่อการสอบน้อย

- ด้านผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน บางส่วนไปประกอบอาชีพที่มาเลเซีย ปล่อยให้เด็กเรียนอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ทำให้ขาดการดูแลเอาใจใส่ ด้านความประพฤติ ด้านการเรียน ขาดความอบอุ่นในครอบครัว ผู้ปกครองละเลยการอบรมพฤติกรรมนักเรียนมีบ้างที่ผู้ปกครองบางส่วนให้การดูแลเอาใจใส่ต่อลูกเป็นอย่างดีในการเรียน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะมีน้อยแต่ก็จะสื่อให้เห็นเลยว่าผู้ปกครองที่เอาใจใส่ดูแลเรื่องเรียนของลูก จะทำให้ลูกมีผลการเรียนที่ดีกว่านักเรียนคนอื่นๆ

- ด้านชุมชน พบว่า สภาพแวดล้อมชุมชนและโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่นอกตัวเมืองจะมีการแข่งขันทางด้านวิชาการ และความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ ในการเรียนน้อย และยิ่งกว่านั้นชุมชนไม่เข้าใจ และไม่ให้ความสำคัญในการทดสอบระดับชาติ องค์กรชุมชนไม่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ที่สำคัญความไม่เข้าใจตรงกันของภาครัฐกับชุมชนและสถาบันการศึกษาเอกชนใน

- ด้านแบบทดสอบระดับชาติ พบว่า แบบทดสอบของ สทศ. ระดับความยากของข้อสอบ พบว่ามีความคิดเห็นที่หลากหลาย โดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ายาก มีความยากง่ายแตกต่างกันไป วิชาที่นักเรียนส่วนใหญ่คิดว่ายากมากคือ วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาคณิตศาสตร์ รวมถึงข้อสอบที่ออกแนวคิดวิเคราะห์

2. ความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง3ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2553-2555)

ข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความล้มเหลวในการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2553-2555) ทั้งนี้ปัจจัยความล้มเหลวที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ปัจจัยที่จะมีส่วนเกี่ยวพัน หนุนเสริมให้การจัดการศึกษาในพื้นที่โดยเฉพาะการนำผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนจะต้องคำนึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การมีเป้าหมายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)
ยุทธศาสตร์1: ให้คนไทยและการศึกษาไทยมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล
ตัวบ่งชี้ที่ 1.1ผลสัมฤทธิ์ทาง ทางการเรียนในวิชาหลักจากการทดสอบทางการศึกษาระดับ ชั้นพื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า ร้อยละ50
2. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (หนังสือ3 ก.พ.53)
 - 2.1 ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือกเข้าเรียนต่อชั้น ม.1และ ม.4 ในโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง
 - 2.2 ให้ครูผู้สอนนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน
3. ประกันคุณภาพการศึกษา (พรบ. การศึกษาแห่งชาติ)
 - 3.1 ประกันคุณภาพภายใน
 - 3.2 ประเมินคุณภาพภายนอก
4. ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และการบริหาร
5. ให้เป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับสูงขึ้น

6. ลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีเป้าหมายการดำเนินงานติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องผ่านการรับรองของสมศ. 100 %

7. ร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น กระทรวงศึกษาธิการ ศอ.บต. สช. หรือแม้กระทั่งสำนักงานการศึกษาธิการภาคที่ 12 ที่เป็นผู้รับลูกส่งต่อนโยบายโดยตรงมาจากกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนานโยบายทางการศึกษาในพื้นที่

8. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งผู้บริหารและครูส่วนใหญ่ตกเป็นเหยื่อของเหตุการณ์การก่อความไม่สงบในพื้นที่อยู่ตลอดเวลา

9. คุณภาพของผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และผู้ปกครองและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ต้องตระหนักร่วมกัน

10. การจัดการศึกษาที่สอดคล้องและสนองต่อบริบทวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น

11. การดำเนินการนโยบายการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านองค์กรผู้นำทางศาสนาและการศึกษาของชุมชน เพื่อลดแรงเสียดทานในการยอมรับจากภาครัฐในความหวังดีหลายนโยบายซึ่งไม่เข้าใจตรงกันระหว่างพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบายที่ลงมายังพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สุวรรณ ศรีบุรพาภิรมย์ (2543) ศึกษาการบริหารโรงเรียนเอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนตามโครงการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา มีดังนี้ 1) ด้านปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน มีการกำหนดปรัชญาและเป้าหมายเป็นนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนที่เน้นผลที่เกิดกับผู้เรียน ปัญหาคือ บุคลากรในโรงเรียนยังไม่เข้าใจและไม่สามารถอธิบายความหมายของปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียนได้ตรงกัน 2) ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน มีการจัดทำแผนการสอนรายกลุ่มประสบการณ์อย่างครบถ้วน มีความสอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตร ปัญหาคือครูยังไม่เข้าใจไม่ชัดเจนในเรื่องของการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน 3) ด้านบุคลากร ผู้บริหารเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและวิสัยทัศน์กว้างไกล ปัญหาคือ การสรรหาบุคลากรได้ไม่ตรงกับสายงานที่ต้องการเพราะขาดแคลนในบางสาขาวิชา 4) ด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน มีอาคารเรียนอาคารประกอบเพียงพออยู่ในสภาพที่ใช้การได้และเป็นปัจจุบัน บริเวณร่มรื่น สะอาด สวยงาม ปัญหาคือ หนังสือในห้องสมุดของโรงเรียนไม่ได้รับการคัดเลือกและจัดทำให้ตรงตามความต้องการของอาจารย์ผู้สอน 5) ด้านการจัดการ การบริหารมีแผนปรับปรุงโรงเรียน/ธรรมนูญโรงเรียน ปัญหาคือ การใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศยังไม่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน 6) ปัจจัยด้านกิจการนักเรียน มีการยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดีและทำคุณประโยชน์ให้แก่โรงเรียนและชุมชน ปัญหาคือ ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่จำเป็นไม่เพียงพอ และ 7) ด้านสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ผลด้านการอนุรักษ์และเสริมสร้างแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและศาสนา ปัญหาคือ ความเป็นผู้มีนิสัย “ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน” ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน